



## سرسخن: مرکز اسناد آستان قدس و ضرورت‌های پیش روی آن

ابوالفضل حسن آبادی<sup>۱</sup>

آرشیوها حافظه تاریخی ملت‌ها هستند و وظیفه حفظ نگهداری و سازماندهی کلیه اسناد و منابع تاریخی مرتبط با یک کشور را بر عهده دارند. آرشیوها را می‌توان از لحاظ شمول دربرگیری منابع، دایره اختیارات و شرح وظایف به آرشیوهای ملی منطقه ای و محلی تقسیم نمود که به خاطر در بر داشتن منابع مختلف، کارکردهای متفاوتی را در جمع‌آوری، نگهداری و سازماندهی اسناد بر عهده دارند. از مهم‌ترین وظایف آرشیوها می‌توان به تعریف مأموریت‌ها بر اساس اهداف‌افزیربنایی، مشخص کردن ارزش‌هایی که مرکز باید در راه رسیدن به آن‌ها تلاش نماید، تعاریف عملیاتی بلندمدت برای فراهم‌سازی زمینه‌های ارزش‌های مشخص شده، تعاریف عملیاتی کوتاه‌مدت برای کاربردی کردن برنامه‌های بلندمدت، در نظر گرفتن جایگاه آرشیوها در زمینه خدمات رسانی، مدیریت اسناد الکترونیکی و تسهیل دسترسی به اطلاعات برای همه اشاره نمود.

مرکز اسناد آستان قدس رضوی به لحاظ دارا بودن بودن منابع با ارزش از ماهیت ملی، از نظر محل قرارگیری جایگاه منطقه ای و به دلیل اولویت‌های کارکردی آن برای آستان قدس صیغه محلی دارد. این ویژگی‌ها که کمتر می‌توان آن را در آرشیو دیگری سراغ گرفت باعث شده تا این مرکز جایگاه ویژه‌ای در میان سایر مراکز اسنادی پیدا نماید. مهم‌ترین اهدافی که این آرشیو از بدو تاسیس در سال ۱۳۷۶ دنبال نموده در زمینه جمع‌آوری، ساماندهی و نگهداری اسناد آستان قدس، مشهد و خراسان بوده که در مواردی به علت نفاست و ارزش اسناد از سایر نقاط کشور نیز سند دریافت کرده است. سیاست فعالانه این مرکز در حوزه‌های فعالیتش در چند سال گذشته باعث شده تا از حیث دارا بودن اسناد قدیمی، چاپ منابع با ارزش سندی، نیروهای با تجربه و مصاحبه‌های تاریخ شفاهی در زمره سه مرکز اصلی در ایران به شمار آید. این مرکز در راستای تقویت جایگاه آرشیوی خود و استفاده بهینه از امکانات موجود، برنامه‌های ذیل را برای آینده در دستور کار خود قرار داده است

\*توانمندسازی علمی کارشناسان از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی و حضور در مجامع علمی و تقویت خلاقیت کارشناسان

\*ارزش‌گذاری تجربیات کارشناسان و استفاده از نظریات آن‌ها به منظور ایجاد محیط کار مناسب همراهان‌گیزه

استفاده از ظرفیت فکری اساتید و پژوهشگران اسناد و مطبوعات

\*بسترسازی جهت دسترسی آسان به منابع مدیریت ملی برای مردم و مسئولان در ساده‌ترین و مؤثرترین شکل و حفظ حقایق تاریخی برای آیندگان

<sup>۱</sup>مدیر امور اسناد و مطبوعات سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و دانشجوی دکتری تاریخ محلی



\*ارتقاء سطح اطلاع رسانی مدارک از طریق استفاده از رسانه های دیجیتال و اینترنت

\*تقویت وب سایت مدیریت اسناد و مطبوعات و روزآمد سازی اطلاعات آن

\*جذب اسناد و مطبوعات از زیر مجموعه های سازمان های استان قدس رضوی

\*تقویت حضور در شهرستانهای خراسان از طریق نمایندگان تاریخ شفاهی و جمع آوری اسناد و مدارک

\*ارتقا سطح مدیریت امور اسناد و مطبوعات در ایران از طریق حضور موثر در همه زمینه های مرتبط

\*حضور موثر در مجامع داخلی و بین المللی در جهت تقویت جایگاه سازمان

\*حضور و تاثیر گذاری بر فرآیند شکل گیری و گسترش انجمن های مرتبط مانند انجمن تاریخ شفاهی

\*برگزاری نشست ها و همایش های تخصصی مرتبط

\*تلاش در جهت احصاء استانداردهای آرشیوی برای مستند سازی فعالیت های مدیریت امور اسناد و مطبوعات

\*تلاش در جهت مدیریت واحد تولید اطلاعات در استان قدس رضوی جهت نگهداری صحیح برای آینده و الگو سازی مدل

نگهداری منابع سازمانها و مؤسسات استان قدس رضوی برای مدیریت مؤثر گذشته

\*تلاش برای ایجاد شبکه آرشیوی اطلاعات به منظور تسهیل دسترسی اطلاعات برای مؤسسات استان قدس رضوی

\*حفظ مدیریت اسناد به عنوان دروازه ورود به اطلاعات، برعهده گرفتن نقش مهم در گسترش و تحقق استانداردها و

نگهداری منابع برای مؤسسات استان قدس رضوی

\*افزایش سطح دسترسی اطلاعات برای عموم با شعار "دسترسی به منابع آرشیوی یک حق است نه امتیاز" و "مخاطبان

عمده آرشیو مردم هستند" به منظور تقویت جایگاه مدیریت امور اسناد و مطبوعات استان قدس رضوی در منطقه

\*ایجاد خدمات جدید به مردم در جهت تقویت حضور آن ها در آرشیو از طریق ایجاد خدمات جدید مانند تاریخهای

خانوادگی

\*تقویت رقومی کردن اسناد مکتوب و غیر مکتوب

\*حضور موثر در کتابخانه دیجیتالی سازمان در جهت معرفی منابع آرشیوی

\*تقویت و افزایش مشارکت با مراکز و تشکل های فرهنگی به منظور تقویت جایگاه سازمان



\* شناسایی و مستندسازی مجموعه های اسنادی

\* گسترش همکاریهای خارج از سازمان از طریق انعقاد تفاهم نامه و تبادل منابع

\* تهیه فهرست های معرفی منابع

\* تقویت پژوهش و انتشارات مدیریت از طریق تقویت دفاتر اسناد و مطبوعات، واگذاری طرحهای پژوهشی و چاپ نفایس

\* به روز سازی فعالیتهای مدیریت و لحاظ صرفه سازمانی از طریق واگذاری کارهای مقاطعی

\* اعمال استانداردهای لازم محیطی برای اسناد، بروزرسانی استانداردهای حفاظت، تجهیزات و دانش روز برای حفاظت با تاکید بر حفظ اصل اسناد با اتخاذ شیوه های ایجاد منابع دیجیتالی و ایجاد استانداردهای لازم در رابطه با آن

\* ترویج استفاده از منابع الکترونیکی، حفظ، نگهداری و ایجاد امکان دسترسی به اسناد دیجیتال

\* بررسی و باز بینی منظم آرشیوها برای مطمئن شدن از حفاظت و بررسی روشهای جدید نگهداری از اسناد و گسترش تحقیقات نگهداری اسناد و مشخص کردن مهارتها و دانش مورد نیاز برای فعالیتهای حفاظتی در تمام سطوح

\* تأکید بر استفاده از اسناد الکترونیک و تلاش در جهت برعهده گرفتن نقش کلیدی در مورد اسناد الکترونیکی در آستان قدس رضوی و تهیه استانداردهای بین المللی برای آماده کردن آرشیو دیجیتال

\* بهره وری صحیح از منابع به منظور تحقق صحیح اهداف

\* تاکید بر چهارچوب ارزشیابی عملکرد برای سنجش کارایی کارشناسان و بها دادن به نقش آن ها در پیشرفت های برنامه ها

\* تلاش در جهت برنامه ریزی سالیانه و ایجاد مدل کارکردی بر اساس اولویتها و نیازها

این مرکز امیدوار است تا با اجرایی کردن برنامه های فوق در ظل حمایت بارگاه ملکوتی امام رضا (ع) بتواند به عنوان بزرگترین مرکز اسنادی جهان تشیع و یکی از بزرگترین مراکز اسنادی مذهبی در دنیا به جایگاهی در خورو شایسته دست یابد.